

Prof. dr. Hajrudin ef. Balić

IZAZOVI HADISA KAO DRUGOG IZVORA ŠERIJATSKOG PRAVA

Abstrakt :Islamski učenjaci u dvadesetom vijeku uočavaju poseban problem i svojevrstan izazov za islamsko pravo,a to je proizvoljno, ishitreno, površno i neosnovano tumačenje određenih hadiskih tekstova, mimo predviđene naučne metodologije od strane nekvalifikovanih pojedinaca. Izazovi ove vrste su postojali u svakom vremenu tokom duge muslimanske historije, ali u ovom dobu poprima široke razmjere i posljedice bivaju katastrofalne. Veliki broj islamskih autoriteta uočava ovu opasnost i pokušava da na nju upozori i da se njoj suprotstavi nudeći rješenja i pozivajući na vraćanje ustaljenom naučnom pristupu. Među vodećim učenjacima koji upozoravaju na ovu pojavu u dvadesetom vijeku bili su imam Muhamed El-Gazali i danas dr. Jusuf El-Karadavi.

Abstract:Islamic scholars in the twentieth century noticed special problems and kinds of challenges in the Islamic law, which is arbitrarily, hasty, superficially and groundless interpretation of certain hadith texts, without submitting the scientific methodology by unqualified individuals. These kinds of challenges existed at all times through the Islamic History. But in this age takes on major proportions and consequences are catastrophic. Many Islamic authorities noticed this danger, try to warn and oppose it, offering solutions and invoking to return to the steady scientific approach. Among the leading scholars who warn about the danger of such phenomenon in the twentieth century Imam Mohamed El- Gazali and today Dr. Yusuf El- Qaradawi.

ŠERIJATSKO PRAVO

Prema islamskom učenju, pravo je u normu pretočena Božija volja sadržava

na u dva glavna izvora: knjizi objave (Kur'an) i riječima i djelima poslanika Muhameda a. s. (sunnat). Propisi islamskog prava sadržani u ova dva izvora prvobitno su se nazivali Šerijat (shari'a). Islamsko pravo, tako, nije dato u gotovom obliku, već na osnovu priznatih izvora treba da se stvaralački konstruira.

Osnovna postavka islamske nauke je da šerijatski propisi odražavaju Božansku volju i pravdu, da su obaveze pravedne, jer potiču od Boga. Razlikovanje pravde od nepravde se vrši se na temelju principa od kojih su došli islamski učenjaci otkrivajući *ciljeve islamskog vjerzakona (makasid eš šeri'a el islamiyya)*. U standardnim djelima *usuli fikha*, navodi se da je glavni cilj Šerijata postizanje dobrobiti i otklanjanje nereda (džalb el mesalih we dar el mafasid). (Karčić, 2013: 9)

RAZVOJ ŠERIJATSKOG PRAVA

U razvoju svakog prava uočava se proces postepenog uopćavanja. Započinje se s normama koje reguliraju pojedinačni slučaj da bi se došlo do općih normi koje reguliraju neodređeni broj slučajeva iste vrste. U tom procesu se izgrađuje i pravni pojamovni aparat. Polazi se od korištenja pojmova pozajmljenih iz svakodnevnog govora da bi se došlo do izvedenih pravnih pojmova. Da bi jedno pravo moglo efektivno da regulira stvarnost ono mora predstavljati sistem hijerarhijski uređenih normi. U izgradnji svakog sistema dolazi se do situacije u kojoj je moguće i potrebno čitav niz normi izraziti jednom normom većeg stepena općosti. Do ovih normi koje se nazivaju općim pravnim pravilima (*regulae iuris*) dolazi se induktivnim putem. One pomažu da se na kratak i jasan način iskaže smisao niza normi koje pravilo u sebi obuhvata. Formuliranje općih pravnih pravila je znak zrelosti određene pravne nauke i do njega se dolazi u vrijeme kada se vrši logička sistematizacija pravnog materijala do koga se došlo u formativnom periodu jurisprudencije. U nauci šerijatskog prava opća pravna pravila se nazivaju *el-kavaidu-l-kullijje*. Njima su sistematski posvetili pažnju pravnici koji su na sebe uzeli zadatak davanja završnog oblika naporima velikih pravnika koji su načela i propise Kur'ana i sunneta prevodili u elemente pravnog sistema. Opća šerijatska pravila su obrađivana u djelima pod naslovom *Ešbâh venezâir*.

POTREBA ZA ŠERIJATSKIM PRAVOM

Ako govorimo o šerijatskom pravu danas u okolnostima aktuelnih konstalacija na međunarodnom geostrateškom polju, kroz prizmu kulturološko-političkih, ekonomskih i drugim relacija, onda se svakako moramo osvrnuti i na temelje tog prava i izazove koji se dotiču istih. Hadis je, pored Kur'ana, jedan od fundamenata Šerijata i neotuđivi je faktor u ulozi zakonodavaca. U ovom radu se nastoji ukazati na neke izazove kroz koji prolazi hadiska nauka, a samim tim i Šerijat. Važno je baviti se izazovima i perspektivama Šeri-

jata u okolnostima aktualne zbilje i okolnosti u kome se nalazi čovječanstvo općenito, a islamski svijet i region jugoistočne Evrope posebno. Šerijatsko pravo, kao jedan od najsavršenijih sistema u historiji čovječanstva, evoluirao u sistem koji je postao nezaobilazan u analizama mogućih rješenja za stanje u kome se nalazi društvo. Autoritativnost Šerijata je i dalje neupitna, a uspjeh u primjeni predstavlja nesporan integritet, čemu svjedoči povijest.

Svaki aspekt šerijatskog prava je podložan analizi, studijima i istraživanjima u pogledu izazova i perspektiva. Analiza svakog sistema treba biti temeljita u pogledu sustava, svih konzekvenci i fragmenta, tako i ishoda i rezultate primjene. Da bi neko učenje analizirali moramo imati u vidu sve pojedinosti od onih suštinskih do sekundarnih.

Šerijatsko pravo je nastalo na temelju Božanske objave Kur'an-i kerima, Muhamedove a.s., prakse, ali i tradicije, i djela kao dva osnovna izvora do idžtihada i kijasa idrugih metodoloških pristupa koji su pokrili sve segmente ljudske djelatnosti i društvenih izazova, dajući pritom adekvatne odgovore, te predstavljajući savršen i besprekoran sistem adaptiran svakom vremenu i uvjetima. Prije nego se upustimo u analizu hadisa i Šerijata uopćeno, treba istaći da je najveći izazov za neki zakon, pa tako i Šerijat, mogućnost primjene i postizanje zadatih ciljeva, što je najbolje mjerilo njegove uspješnosti. Šerijat je to tokom više od hiljadu godina primjene pokazao svoju cjelovitost, adaptivnost i sveobuhvatnost.

Međutim, gašenjem hilafeta, danas nam je ostalo da se, nažalost, samo pozivamo na teoretska svojstva i prednosti, a što se tiče žive prakse i suštinske primjene Šerijata kao pozitivnog prava, jedino što možemo je da ukazujemo na historiju, tj. period pune primjene Šerijata u muslimanskoj državi. Uprkos bolnoj činjenici da je Šerijat danas na marginama društveno-političkih tokova, te daleko od ustrojstva na kojima počivaju međunarodni ustavni sistemi, pa čak i u islamskom svijetu, njegov značaj se ne smije zanemariti, posebno imajući u vidu neuspjeh svih ostalih programa koji razni državni sistemi već dugi niz godina pokušavaju primijeniti u cilju postizanja harmonije, ali nažalost svi ti pokušaji ostaju bez uspjeha.

Dakle, Šerijat je jedini pravni sistem koji je uspio da, u jednoj historijskoj etapi, na određenom geografskom prostoru, u različitim društvenim okolnostima (multikulturalizma, multireligioznosti, multinacionalnosti) u potpunosti uredi društvo. Nijednom drugom sistemu to nikada nije pošlo za rukom. Samo ta činjenica je dovoljna da se ne prestajemo baviti njime i težimo njegovoj ponovnoj primjeni.

Kao što smo već naglasili, mnogo je faktora koji Šerijat čine savršenim sistemom, a ovom prilikom ćemo govoriti o hadisu kao drugom primarnom izvoru Šerijata i njegovom doprinosu da bude takav kakav jeste.

Hadis- drugi izvor šerijatskog prava, po značaju i integritetu ne zaostaje za Kur'anom kao Božijom objavom. Zato je važno analizirati izazove sa kojima se hadis suočava.

Poslanikov sunnet kao paradigma kur'anske poruke

Brojni su kurʿanski ajeti u kojima se ukazuje na značaj hadisa, tj. riječi i djela poslanika Muhameda, a.s., jedan od tih ajeta su i riječi Uzvišenoga:

O vjernici ! Pokoravajte se Allahu, i pokoravajte se Poslaniku....(Kurʿan, En-Nisa, 59. ajet.)

I pokoravajte se Allahu, i pokoravajte se Poslaniku, i nek ste na oprezu! A ako leđa okrenete, znajte da je Poslanik Naš dužan samo da obznani.(El-Maida, 92. ajet.)

Uloga hadisa tj. suneta Muhameda a.s., nije bila samo puki primjer lijepog ponašanja, već je pored toga imala ulogu pojašnjenja i interpretacije Kurʿan-i Kerima čiji tekst je veličanstveno sadržajan i sveobuhvatljiv, ali i općenit. Hadis dodatno pojašnjava tekst Kurʿana, a osnovna uloga mu je bila da pomogne u dostavi jasne poruke do običnih ljudi, koji će shvatiti suštinu na jednostavan i dokučiv način. Na ovu veličanstvenu dimenziju hadisa ukazuje Uzvišeni Allah dž.š., u sljedećim ajetima:

A tebi Kurʿan objavljujemo da bi ljudima objasnio to što im se objavljuje, a da bi oni razmislili.(En-Nahl, 43, 44. ajet.)

Mi tebi knjigu objavljujemo, da bi im objasnio sve oko čega se oni razilaze , i kao uputu i milost narodu koji vjeruje.(En-Nahl, 64. ajet.)

Dakle, ovi ajeti nam potvrđuju da je zadnji Allahov Poslanik, a.s., imao zadaću da doslovno dostavi i objasni Kurʿan ljudima.(Karalić, 2010: 48)

Hadis ili sunnet je praktični komentar Kurʿana, realna i idealna primjena islama, jer je Poslanik, a.s., bio interpretirani Kurʿan i otjelotvoreni islam. Ovo je, snagom intelekta i razbora te zahvaljujući dugogodišnjem življenju uz Poslanika, a.s., spoznala majka vjernika, Aiša, r.a., i to izrazila divnim, stiliziranim riječima kad je bila upitana o moralnom liku Božijeg Poslanika a.s., njen je odgovor glasio: *Poslanikov moral je bio Kurʿan.* (Ahmed b. Hanbel, *Musned, Muesesetuʿl Kurtube, 6/91 br. 24645.*)

Pa ko hoće da upozna praktični islam sa njegovim karakteristikama i temeljima neka ga upozna do u detalje obrazloženog i utjelovljenog u Vjerovjesnikovoj verbalnoj, praktičnoj i odobravajućoj tradiciji. (El-Karadawi, 2001:15.)

HADISKI TEKST KAO IZVOR ZAKONODAVSTVA

Hadis je drugi izvor islama, kako u zakonodavstvu tako i u usmjeravanju (*et-tevdžih*). Njemu se obraća pravnik radi izvođenja pravnih normi, ali i daija i odgajatelj da u njemu nađe nadahnjujuća značenja, usmjeravajuće vrijednosti, divne mudrosti, metode koje potiču na dobro ili zastrašuju te odvrću od činjenja zla. Učenjaci su jednoglasni za hadise, i njihovu autoritativnost kao argumentu određivanju praktičnih šerijatskih normi koje predstavljaju stub pravne nauke i temelje dozvoljenog i zabranjenog (*halal i haram*). (Balić, 2012:18)

Pored duhovne dimenzije Muhamedove a.s., misije koja je imala za cilj duhovni odgoj i preporod čovječanstva, još važnija uloga njegovog djela je

bila uspostava sveobuhvatnog društvenog sistema na kojima će te vrijednosti počivati. Za uspostavu harmoničnog društva neophodna je uspostava vrijednosti na kojima to društvo počiva i sistem koji će tekovine tih vrijednosti njegovati i čuvati.

Prvenstvena uloga teksta Kur'ana i sunneta jeste da uputi pravoj vjeri i ispravnom načinu života, te u njima uz iskaze teološke prirode naporedo stoje moralne i pravne norme. Neki islamski učenjaci u dokazivanju čvrstine argumentacije sunneta, navode da je po tom pitanju postignut konsenzus ummeta. Među zagovornicima te teorije je i Ibn Hazm ez-Zahiri koji ne samo što tvrdi da je postignut konsenzus, već je i stanovišta da je nevjernik svako ko se tome suprotstavlja i misli suprotno. U tom smislu, Ibn Hazm kaže: *Složili su se da ako se ustanovi za neki govor, koji se pripisuje Poslaniku, da je zaista njegov onda je stroga dužnost da se po njemu postupa.* (Ibn Hazm, *Meratibu'l- idžma*, str. 175). Kao argument svojoj tvrdnji naveo je kur'anski ajet u kome se kaže:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ
 إِن كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u Onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše. (Kur'an, 3:59.)

Dakle, u ovom ajetu je imperativ vraćanje na kur'anski tekst i na govor Poslanika, a.s., a ova zapovijest je upućena nama vjernicima, sljedbenicima islama i svima koji će nositi dušu u svojim tijelima do Kijametskog dana, od ljudi i džina. (Ibn Hazm, *Elbikam* 1/ 95-96.)

IZAZOVI SA KOJIMA SE SUOČAVA HADISKA NAUKA

Neophodnost primjene sistemskih naučnih metodoloških principa kod tumačenja hadisa, posebno u uspostavi zakonskih načela neminovna je profesionalnost i primjena neophodnih metodoloških principa. Islamski učenjaci u dvadesetom vijeku uočavaju poseban problem i svojevrstan izazov za islamsko pravo, a to je proizvoljno, ishitreno, površno i neosnovano tumačenje određenih hadiskih tekstova, mimo predviđene naučne metodologije od strane nekvalifikovanih pojedinaca. Izazovi ove vrste su postojali u svakom vremenu tokom duge muslimanske historije, ali u ovom dobu poprima široke razmjere i posljedice bivaju katastrofalne. Veliki broj islamskih autoriteta uočava ovu opasnost i pokušava da na nju upozori i da se njoj suprotstavi nudeći rješenja i pozivajući na vraćanje ustaljenim naučnom pristupu. Među vodećim učenjacima koji upozoravaju na ovu pojavu u dvadesetom vijeku bili su imam Muhamed El-Gazali i danas dr. Jusuf El-Karadavi.

Imam Gazali upozorava na pozadinu i posljedice takvog pristupa i vrlo jasno ukazuje da je jedan od ključnih razloga dekadence našeg ummeta danas u tome da se sveobuhvatnost poruke i suštine islama svodi na minorne, periferne rasprave.

U uvodu svoje studije o hadisu on kaže:

Opasnost dolazi iz redova učenika i pobožnih koji sada u mirnoj noći za islamski svijet dižu svoje glasove tako da neprijatelji islama u Evropi i Americi koriste plitkost njihova razmišljanja u suzbijanju novog buđenja naše izranjavane vjere. Civilizacija koja vlada svijetom je puna grešaka i nedostataka, međutim, ona će dominirati sve dok se ne nađe bolja zamjena! Da li su bolja zamjena za to kratka košulja i gusta brada ili bistar um, čisto srce, pravilan odgoj, čista priroda i ispravan hod?

Neki mladići su uspjeli da promijene sistem islamskog obrazovanja pa su marginalne stvari učinili temeljima, a važne, temeljne stvari -listovima koji padaju i nakon najslabijeg vjetra.(El-Gazali, 1998: 10)

Imam Gazali poziva na principijelno i dosljedno tumačenje izvora islama, gdje će savremeni učenjaci nastaviti izgradnju tamo gdje su stali njihovi prethodnici, a ne da se zanemari postignuto, suludo pozivajući da je neophodno direktno vraćanje izvorima bez osvrta na već postignuto u tom pogledu. Teško socio-ekonomsko stanje u kome se nalazi najveći dio islamskog ummeta, ne smije biti razlog da se odustaje od stvarnih vrijednosti, te da se pristupa stihijskom traganju za rješenjem koje neki vide u rigidnom, površnom, radikalnom tumačenju islama, čime se, zapravo, nanosi najveća šteta upravo interesima muslimana i islama.

Gazali upozorava:

Nužno je da se naše nasljedstvo, koje je vodilo svijet jedno vrijeme izvuče iz čahure, obnovi svoju misiju i opere Zemlju od prašine koja je njom popadala. Zbog toga gledam sa velikom pažnjom intelektualnu elitu koja vodi islamsko buđenje i sa strahom pratim njene uspone i padove, dobre i loše postupke, uvjeren da, što je bliže istini, to će biti više pod utjecajem nebeskog blagoslova i dobara ove zemlje.

Studirao sam sa islamskim znanstvenicima ovu vodeću intelektualnu elitu, pa smo se složili da je nužno ophoditi se s njom pažljivo i oprezno je upravljati pravim putem.

Primijetili smo da se glavne tačke u islamskom programu ne odnose na intelektualnu sferu koje su joj inače svojstvene. Mnoge od ovih tačaka smo zanemarili u svom povijesnom hodu, posebno u zadnjim stoljećima.

Da je ustrojstvo vlasti pravilnije, principi slobode i pravde jače izraženi ,mi ne bismo pali u kandže eksploatatora koji su nas zgrabili i skoro onemogućili našu misiju, i općenito naše postojanje. Koja je vrijednost preporoda, ako se ne znaju razlozi ranijih poraza?Drevne i savremene despotske vladavine rađaju znanstvena razilaženja koja ih ne dotiču:da li sumnja koari abdest ili ne?

Da li će se Allah, džellešanuhu vidjeti na Ahiretu ili neće?Da li je učenje imama dovoljno i za klanjače?

Vladari despoti bi voljeli kada bi svi zapali u rješavanje ovakvih pitanja i nikada ih ne riješili, jer oni osjećaju pravu štetu tek kad se neko

upita:Da li država treba da služi pojedincu ili principu?Zašto imetak kruži među određenim ljudima?Da li ljudi treba da žive, kao što su rođeni, slobodni, ili treba da ih čine robovima nekada bičevi despotski, a nekad zalogaj hljeba? Jedan beduin je prilikom prvog osvojenja rekao Perzijancima:Došli smo da ljude izvedemo iz obožavanja

Allahovih robova u obožavanje Allaha, Jedinoga. Ovaj beduin je svojom urođenom iskrenošću uvidio glavne tačke islamskog programa i ukazao na njih.

Imam Karadavi, također, upozorava na nove štetne pojave kada je u pitanju korištenje hadisa i pozivanje na njegova značenja suprotno stavu priznatih mezheba, i priznatih autoriteta.

Od Poslanika, s.a.v.s., se prenosi predanje u kome nagovještava nevolje kojima će biti izložen Vjerovjesnikov nauk i Poslaničko nasljeđe identifikujući ih kao *fanatici, lažci i neznalice*.

Postoje mnogi destruktivni elementi koji predstavljaju opasnost po Vjerovjesnikov, a.s., sunnet i islamsku baštinu proisteklu iz njega.

KRIVO TUMAČENJE FANATIKA

Postoji krivo tumačenje koje se javlja kao posljedica fanatizma, suvišnog dušebrižništva i udaljenosti od umjerenosti kojom se odlikuje ova vjera, od tolerantnosti kojom je opisano ovo pravovjerje, te od lahkoće karakteristične za sve šerijatske obaveze. To je fanatizam zbog koga su još prije nas u propast otišli sljedbenici Knjige (*ehlu-l-kitab*), koji su pretjerivali u vjerovanju ili su prešli granice u obredima i u ponašanju.

Kuran na to kaže: *Reci: O sljedbenici Knjige, ne pretjerujte u vjerovanju svom, suprotno istini, i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali i mnoge u zabludu odveli i sami sa Pravoga puta skrenuli.* (Kur'an, 5: 77)

A Ibn 'Abbas prenosi od Vjerovjesnika a.s. da je rekao: *O ljudi, čuvajte se pretjerivanja u vjeri! Zaista su oni prije vas propali zbog pretjerivanja u vjeri.* (Ibn Madže, *Sunen*, 2/1008, br. 3029.)

A Ibn Mes'ud kazuje da je Poslanik, a.s., rekao: *Propali su oni što pretjeruju! Poslanik je ovo ponovio tri puta.* (Muslim, *Sahih*, 4/2055, br. 2670.)

POJAVA LAŽOVA

Postoje također i izmišljotine kojima lažljivci nastoje u Vjerovjesnikov program unijeti ono što nije od njega, koji mu nastoje imputirati novotarije (*bid'ate*), koje njegova priroda odbija, koje su oprečne njegovom vjerovanju i zakonu, s čim nemaju veze ni njegove osnove, ni pojedinačni propisi. Kada nisu uspjeli u pokušaju da dodaju bilo šta Kur'anu, čuvanom u grudima, na papiru i jezicima, pomislili su da će im to lahko biti učiniti sa sunnetom i da će moći reći: *Rekao je Poslanik, a.s., a da za to nemaju dokaza.*

Ali, velikani ummeta i čuvari sunneta su im pripremili zamke i prepreke i zatvorili im svaki prilaz za izmišljanje i umetanje. Nisu prihvatili hadis bez seneda, a ni sened dok ne ispituju njegove prenosioce jednog po jednog, dok ne saznaju sve o njemu, njegovom životu, rođenju i smrti, dok ne saznaju gdje je učio, ko su mu bili učitelji, ko drugovi, ko učenici, koliko je bio povjerljiv i koliko bogobožan, koliko jaku memoriju je imao i kako precizan

u prenošenju vijesti je bio, koliko su njegova predanja identična predanjima poznatih i povjerljivih prenosilaca, i koliko je predanja koje samo on prenosi. Zato su i kazali: *Sened je dio vjere. Da nije seneda govorio bi ko hoće, šta hoće! Tragagal za naukom bez seneda je obično čavrljalo.*

Nisu prihvatili hadis dok ne ispuni uslove povjerljivog hadisa. Ova preciznost i rigoroznost u provjeri *seneda*, njihovih uslova i okolnosti jeste osobenost islamskog ummeta, čime je on pretekao savremenu civilizaciju u definiranju principa naučno-historijske metodologije istraživanja.

POGREŠNO INTERPRETIRANJE NEZNALICA

Također postoji i pogrešno interpretiranje koje kalja istinu islama, riječi stavlja tamo gdje im nije mjesto i od islama otkida njegove dijelove da bi kasnije zanijekalo i učenja i norme koje predstavljaju kičmeni stub islama. Slični su lažovima koji islamu pripisuju ono što nije od njega, marginaliziraju ono što je prioritetno, ili daju prioritet onome što je marginalno.

Ovo nerazumijevanje, ili loša interpretacija, dolazi od strane onih koji ne poznaju ovu vjeru, nisu zadojeni njenim duhom, niti su svojim umovima dokučili njene velike istine, niti su u nauku dobro upućeni, niti su predani istini. Njih nema šta zaštititi od proizvoljnog i subjektivnog razumijevanja, zanemarivanja jasnih ajeta (*el-muhkemat*) i slijeđenja onih manje jasnih (*el-mutešabihat*). Oni žele izazvati smutnju i dati proizvoljna tumačenja. Oni slijede strast koja odvodi sa Allahova puta. To je interpretacija neznalica, makar se oni zaogrnu u ulemanska odijela i nosili titule mudraca.

Ovo su pojave na koje se mora paziti i na njih upozoravati. Zarad njih se moraju pronaći neophodna pravila (tumačenja), koja će predstavljati odbrambeni mehanizam da i sami ne budemo uvučeni u njih. Većina heretičkih sekta i grupa koje su se odmetnule od ummeta, njegovog vjerovanja, zakona, te većina grupacija koje su zalutale sa pravoga puta, otišle su u propast zbog lošeg tumačenja i interpretacije.

Imam Ibnu-l-Qajjim je u svome djelu *Ruh* (Duša) napisao prosvjetljene riječi o nužnosti pravilnog razumijevanja poslaničke poruke, koje mi ovdje prenosimo: *Ono što je Poslanik, a.s., htio treba razumjeti bez pretjerivanja, ali i bez nemarnosti. U njegove riječi ne treba učitavati ono što one ne podrazumijevaju, niti treba zapostavljati bilo šta od upute i objašnjenja koja je tim riječima namjeravao. Zbog nepridržavanja ovog principa i njegova napuštanja izrodile su se mnoge zablude čiji broj zna samo Allah. Ustvari, nerazumijevanje onoga što su Allah i Poslanik a.s. htjeli je osnova i izvor svake novotarije i zablude koja se pojavila u islamu. To je generator svake greške bilo u osnovama vjere ili njenim detaljima. Situacija postaje krajnje ozbiljna kad se nerazumijevanju pridruži loša namjera. Veliko li je iskušenje za vjeru i vjernike kad se podudare nerazumijevanje predvodnika, makar on imao lijepe namjere, i loša namjera onih koji ga slijede! A mi samo od Allaha pomoći tražimo. Šta je sa pravoga puta odvelo qaderije, murdžije, kharidžije, mu'tezile, džehmije, rafidije (ekstremne ši'ije), i sve ostale novotarske sekte do li nerazumijevanje Božanske i Poslanikove poruke? Rezultat tog nerazumijevanja je bio da je vjera u većini ljudi po-*

stala onakvom kakvu su zahtijevala njihova nerazumijevanja! A ono što su od Allaha i Njegova Poslanika, a.s., razumjeli ashabi i oni što su ih slijedili, to se prezire i na to se ne obraća pažnja niti za to ko mari. Ne čudi se ako prođeš čitav Kur'an od početka do kraja i otkriješ da neki nisu kako valja shvatili poruku Allaha i Njegova Poslanika, a.s., ni na jednom mjestu. (Ibn Kajim El-Dževzije, Ruh, 1997.)

No, to može shvatiti samo onaj ko vjerovanja koja susreće kod mase, stavi pod lupu onoga sa čim je došao Poslanik, a.s. Onaj, pak, koji obrne čitav proces, pa ono što je donio Poslanik, a.s., posmatra u svjetlu svojih ubjeđenja i novotarija, slijedeći nekoga u kog ima povjerenja, s takvim je beskorisno polemisati. Ostavi i njega i ono što je odabrao. Prepusti ga onome što je slijepo prihvatio i zahvaljuj Allahu koji te poštedio iskušenja na koje ga je stavio! (El-Karadawi, 2001: 15)

